

УДК 327.39[(477):(498):(4-672ЄС)]

Максименко І. В.

к. політ. н., доцент

кафедра міжнародних відносин

ОНУ імені І. І. Мечникова

к. 32, Французький бул., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

Тел.: 0482633259

E-mail: maksymenko.iryana@onu.edu.ua

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-1331-54855>DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2304-1439.2019.32.175822>**ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА РУМУНІЇ В КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ ЄС**

На відносини між Україною та Румунією впливає ряд чинників. Розширення ЄС та його політика щодо України є одним із позитивних чинників, що сприяє конструктивному діалогу та вирішенню суперечок між країнами. У статті розглядається українське та румунське сприйняття європейської політики сусідства та її регіональних ініціатив на сході та південному сході. Вказується, що Румунія підтримує політику ЄС та активізує контакти з сусідніми країнами, насамперед Молдовою та Україною, позиціонуючи себе в якості посередника між Європою та її стратегічно важливими регіонами та країнами. Для України ініціативи та інструменти ЄПС є додатковою основою для співпраці з Румунією, підвищення довіри та безпеки в регіоні, сприяння економічному розвитку. В статті вказується, що досвід співпраці демонструє зацікавленість країн в розвитку проєктів транскордонного співробітництва, використовуючи потенціал басейнів Дунаю та Чорного моря. Автором проаналізовано результати українсько-румунського співробітництва, визначено перешкоди та досягнення, які слід вважати стратегічними пріоритетами подальшої співпраці. Серед перешкод називаються переважно адміністративні та інституційні, а також відсутність прямих зв'язків між прикордонними регіонами, невідповідність пріоритетам програм ЦБ та місцевим стратегіям регіонального розвитку, обмеженість фінансових ресурсів, низький рівень економічного розвитку територій, розбіжність в економічній структурі та інвестиційній спрямованості між державами, незбалансований розподіл закладів культури, недостатня координація наукових досліджень та відсутність обміну інформацією та рекламної діяльності. У той же час зазначається, що членство Румунії в ЄС, транзит загальноєвропейських коридорів через прикордонні території, сприятливий клімат та ландшафт, етнокультурне різноманіття, різноманітність туристичних, а також оздоровчих об'єктів, як позитивні чинники, слугують потенціалом подальшої взаємодії між Україною та Румунією.

Ключові слова: Україна, Румунія, ЄС, співробітництво, ініціатива, європейська політика сусідства, кордон, безпека.

Постановка проблеми. Розвиток взаємовигідних дружніх відносин з сусідніми країнами як важливий елемент гарантування регіональної та міжнародної безпеки залишається одним з ключових пріоритетів зовнішньої

політики України. Особлива увага надається всебічному співробітництву з країнами, що розташовані на західному кордоні, зокрема Польщі, Словаччині, Угорщині, Румунії, Болгарії. Відносини з цими державами роками будувалися з урахуванням складного комплексу чинників географічного, суспільного та геополітичного характеру, які неоднозначно впливали на двостороннє співробітництво. Новим імпульсом поглиблення співробітництва між країнами задля посилення загальноєвропейської безпеки та розвитку стало розширення ЄС на схід та впровадження ним низки регіональних ініціатив, спрямованих на поширення європейських норм та правил на країни, що ще не були членами об'єднання.

Українсько-румунські відносини тривалий час відзначалися протиріччями та нестабільністю. Двосторонні контакти на політичному рівні не сприяли врегулюванню існуючих проблем та ефективному використанню наявного потенціалу. Однак під впливом регіональних ініціатив і проєктів Євросоюзу поступово з'являлися нові процеси, які створювали додаткові механізми для діалогу та взаємодії Києва та Бухареста, унеможлилювали зволікання з окремих проблем і надалі.

Аналіз попередніх досліджень. Питання українсько-румунських відносин знаходиться серед важливих проблем, що досліджують українські вчені та аналізують експерти. Незначна кількість комплексних досліджень розкриває переважно особливості сучасних двосторонніх відносин, зокрема це праці А. Филипенка, С. Солодкого, І. Раєру, С. Гуцала. Існують дослідження, присвячені або історичним та територіальним проблемам, або соціокультурним та транскордонним аспектам (А. Филипенко, О. Дьяков, С. Гакман, І. Студенніков). Водночас недостатньо висвітленим видається чинник ЄС та його вплив на еволюцію відносин Києва та Бухареста. Серед існуючих публікацій варто виділити статтю С. Герасимчука, в якій він аналізує безпекове співробітництво між країнами в контексті східного партнерства, а також статтю І. Студеннікова та А. Филипенка, які, як безпосередні учасники, розкривають перспективи взаємодії в рамках реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону.

Особливістю нашої роботи є аналіз двосторонніх відносин в контексті подолання існуючих проблем з урахуванням позитивного впливу політики ЄС в регіоні. Отже *метою* статті є визначення еволюції двостороннього співробітництва України та Румунії за напрямками, які включені до порядку денного регіональних ініціатив та проєктів ЄС, його політики відносно південно-східного регіону. Відповідно до мети доцільним уявляється проаналізувати такі питання: — розкрити позицію Бухареста та України щодо регіональних ініціатив ЄС; — визначити, яке місце займає Україна в політиці Румунії в контексті політики ЄС в регіоні; — виокремити та дослідити, чи є досягнення та якими є перспективи подальшої взаємодії в рамках політики Євросоюзу.

Дослідження базується на якісній *методології*, яка включає текстовий аналіз документів, матеріалів державних органів, виступів політичних діячів та досліджень українських та закордонних вчених з питань європейської інтеграції та зовнішньої політики держав.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розуміння важливості євроінтеграційного чинника в україно-румунських відносинах доцільно пригадати, що саме намагання Румунії здобути членство в ЄС та НАТО сприяло підписанню Договору про відносини добросусідства та співробітництва між країнами у 1997 року та Договору про режим українсько-румунського державного кордону в 2004 році. Річ у тому, що готуючись до членства в НАТО, Румунія змушена була закрити всі питання про спірні території. Зазначимо, що попри визнання незалежності України та встановлення дипломатичних контактів поширеним у Румунії було негативне сприйняття України, що пояснюється основоположними чинниками стратегічного мислення румунського політикуму. Серед негативних контекстів формування такого мислення варто зазначити «територіальне питання» через досить популярні ідеї повернення «Великої Румунії», інтеграцію до НАТО та ЄС, зараз — намагання Румунії відігравати активну роль в регіоні та Європі в цілому; сприйняття України як «тіні» Росії, що розглядається як основна загроза для Румунії та регіональної стабільності; певна конкуренція між Києвом та Бухарестом в регіоні.

На відміну від Румунії Україна відразу проголосила про наміри розвивати стратегічне партнерство з Румунією, що базується на об'єктивних чинниках: наявність спільного державного кордону, проживання в обох країнах національної меншини іншої сторони, існування значних резервів і потенціалу у сфері торговельно-економічної співпраці. Додатковими імпульсами для розбудови відносин мали стати, по-перше, реалізація курсу на інтеграцію в Європейський Союз та НАТО, що було стратегічною метою внутрішньої та зовнішньої політики двох країн, а по-друге, збіг інтересів щодо політичної та економічної взаємодії в у Придунайському та Чорноморському регіоні. Таким чином, тривалий час геополітичні фактори домінували у відносинах, негативно впливаючи на відносини сторін.

З іншого боку, розширення Євросоюзу, його політика сусідства, до якої включені Україна та Молдова, стратегічні інтереси у Дунайському басейні та Чорноморському регіоні в цілому — усе це створювало підґрунтя для спільної реалізації обох сторін проблем регіонального розвитку та двосторонніх відносин.

Формально більшість ініціатив ЄС щодо південно-східного регіону базується на концепції «Розширена Європа — сусідство. Новий формат відносин з нашими східними та південними сусідами» (2003 р.). Основоположною є Європейська політика сусідства (2004 р.), яка доповнюється вже існуючими механізмами міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Розширення ЄС 2004 та 2007 р. збільшило різноманіття стратегічних інтересів всередині ЄС, що обумовило впровадження нових ініціатив — «Чорноморська синергія — нова ініціатива регіонального співробітництва» 2007 р. та «Східне партнерство» (СхП) 2009 р. за активної підтримки таких нових членів як Румунія та Польща.

Якщо «Чорноморська синергія» мала на меті зазначити перетворення ЄС на актора Чорноморського регіону та його зростаючий інтерес до регіональних процесів, то СхП стало спробою ЄС розмежувати відносини з

середземноморськими та східноєвропейськими країнами в рамках ЄПС, визнаючи євроінтеграційні перспективи останніх. Разом з тим передбачалося, що реалізація усіх ініціатив відбуватиметься у тісному зв'язку, доповнюючи одна іншу та об'єднуючи інструменти та механізми задля безпеки, стабільності, регіонального співробітництва та сталого розвитку.

Втім, за оцінками румунських вчених, в період до 2007 р. Румунія не приділяла багато уваги політиці ЄС на сході, концентруючись, головним чином, на використанні усіх можливостей для прискорення вступу та внутрішнього розвитку [1; 2]. Тільки з членством в Союзі Румунія артикулює важливість для її власних інтересів та інтересів усього ЄС приділення більшої уваги «двом новим сусідам — «Чорноморському регіону» та Молдові», впровадження більш послідовної та координованої політики ЄС в регіоні [1, с. 128–130]. Позиціонуючи себе як зв'язуючу ланку між Європою та стратегічно важливими сусідніми регіонами, як провайдера безпеки, демократії та стабільності у східних регіонах ЄПС, Бухарест активно підтримував розробку «Чорноморської синергії» як окремого напрямку ЄПС. Разом з тим ініціатива Східного партнерства (СхП) сприймалася у Румунії без ентузіазму, що пов'язано з побоюваннями через можливий негативний вплив на «Чорноморську синергію», відсутністю перспективи членства для країн, включених до СхП, можливістю втрати сенсу впровадження СхП в умовах обговорення румунсько-австрійської пропозиції щодо розробки стратегії ЄС для країн Дунайського басейну [3, с. 46–47; 4]. Як вихід, Бухарест запропонував, щоб СхП було спрямовано на розвиток двосторонніх відносин, посилення політичних та економічних зв'язків та адаптації країн-партнерів до стандартів ЄС, в той час як «Чорноморська синергія» сприятиме реалізації багатосторонніх проектів та створенню зони безпеки та довіри в регіоні. В обох ініціативах можна простежити намагання Румунії впровадити у порядок денний політики ЄС власні пріоритети, які зазначені у «Стратегії національної безпеки Румунії» (СНБ, 2007 р.): «Румунія посилюватиме свій внесок у розвиток демократії, миру, безпеки та процвітання в межах ЄПС та операцій з врегулювання криз та гарантування безпеки енергетичних та торговельних потоків на регіональному рівні. Неухильне застосування принципів і дотримання цілей Європейської політики сусідства є основним засобом сприяти забезпеченню стабільного та безпечного середовища у східному, південно-східному та чорноморському регіоні шляхом реалізації проектів з розвитку транскордонних зон, що становлять головний інтерес для національної безпеки» [5, с. 28].

Одним з пріоритетів СНБ 2007 р. Румунії визнавалося забезпечення ефективного захисту її кордонів, що є основним елементом національної безпеки та важливим зобов'язанням перед НАТО і ЄС. «Виконуючи свої зобов'язання з забезпечення своїх кордонів, Румунія прагне підвищення ступеня безпеки своїх громадян і країн Європи, а також перетворення її кордонів в активний міст співпраці та спілкування з новими демократіями у східній частині Європейського Союзу. Як прикордонна держава Європейського Союзу і член НАТО, Румунія зацікавлена в стабільних, демократичних та процвітаючих сусідніх державах, тому що тільки такі країни

можуть зберегти мир і добрі відносини, будувати плюралістичні регіональні громади і мати передбачувану поведінку в полі безпеки» — підкреслювалося у документі [5, с. 32]. Побудова клімату безпеки і процвітання в Чорноморському регіоні зазначалася як окремий напрямок цієї стратегії.

В Україні сприйняття ідеї ЄПС, яка висувала вагомі вимоги до реформування, але не надавала можливостей впливати на процеси прийняття рішень в інститутах ЄС, було досить скептичним. Однією з причин критичного ставлення вважається невідповідність ЄПС потребам та потенціалу України, порушення попередніх заяв про важливість Української держави для Європи, перетворення її зі «стратегічного партнера Євросоюзу» на одного з «особливих сусідів» [6, с. 63–64]. Український дослідник О. Дергачов зазначає, що ЄПС не тільки не перетворився на ефективний інструмент для зменшення бар'єрів між членами та не членами ЄС, але також мало сприяє розвитку багатостороннього співробітництва, зокрема між сусідніми країнами. Можна погодитися з оцінкою, що у сукупності ЄПС функціонує лише як набір можливостей, який використовується для формування реальних програм співпраці між Україною та країнами ЦСЄ та ПСЄ [7, с. 3].

Стосовно СхП варто зазначити, що ця ініціатива була сприйнята більш позитивно, ніж ЄПС через більш чіткий фокус на європейських країнах-сусідах, включення різних рівнів співробітництва та програм взаємодії. Водночас серед критичних міркувань згадувалися такі: відсутність перспективи членства або якихось принципово нових підходів, які б виходили за межі вже досягнутих домовленостей з ЄС, обмежене фінансування, бажання ЄС і надалі залишатися лише спостерігачем [8, с. 62–63; 9, с. 50].

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що Бухарест та Київ поділяли ідею перетворення ЄС на активного актора регіональних процесів, надання перспективи членства країнам-учасникам СхП. Однак варто зазначити принципову відмінність у підходах до ініціатив ЄС, що пов'язано головним чином з рівнем відносин з ЄС. Якщо Україна розглядала їх лише як політичні інструменти для інтеграції до ЄС, то Румунія як член об'єднання бачила в регіональних програмах ЄС інструмент забезпечення стабільного та безпечного середовища у східному, південно-східному та Чорноморському регіоні.

Традиційно основну увагу офіційний Бухарест приділяв Республіці Молдова, однак проблемні аспекти двосторонніх відносин щодо спільних кордонів, румунської меншини разом з історичними зв'язками та існуючими проектами транскордонного співробітництва — все це поступово підвищило інтерес з боку Румунії до України та можливості регіональних ініціатив та програм ЄС у двосторонніх відносинах.

Враховуючи особливості відносин між країнами та пріоритети політики сусідства ЄС, транскордонне співробітництво, яке охоплює питання національних меншин, розвитку прикордонних територій, використання потенціалу Чорного моря та Дунайського басейну, знаходиться серед ключових напрямків діалогу Києва та Бухареста.

Румунія вважає транскордонне співробітництво (ТКС) важливим інструментом ефективної євроінтеграції. Саме тому румунські регіони актив-

но долучалися до роботи єврорегіонів: до 2004 р. вони входили до складу восьми єврорегіонів на західних та південних кордонах країни, а також брали участь у трьох на сході. Українські та румунські експерти підкреслюють, що регіональні органи Румунії спільно з асоціаціями розвитку та бізнес-групами відіграють важливу роль у формуванні та розвитку ТКС [10, с. 316; 11, с. 62].

Офіційно Україна також говорить про важливість транскордонного співробітництва як частини своєї інтеграційної стратегії до ЄС. Тим не менше, порівняно з Румунією, політика в галузі ТКС в Україні є надзвичайно бюрократичною та має низький рівень допомоги з боку центральних та регіональних органів влади, характеризується слабким розвитком інституційних та ділових рамок, а також низькою активністю громадянського суспільства. Низький рівень політичних контактів та спільного інтересу до розвитку двосторонньої співпраці на офіційному рівні, а також різноманітність та відмінність інтересів румунських та українських територій та спільнот є і причиною, і наслідком недостатнього прогресу у вирішенні суперечностей та перетворення їх бази на додаткові чинники взаємовигідної ТКС.

Окрім цього, основними перешкодами для просування ТКС між Україною та Румунією є такі. Величезна площа прикордонних регіонів охоплює загалом 100 860 км², з яких 32 760 км² (32,48 %) представляють територію Румунії (Сучава, Ботосані, Сату-Маре, Марамуреш та Тулча), а 68 100 км² (67,52 %) представляють українські території (Закарпаття, Івано-Франківськ, Одеса та Чернівці). Населення складає приблизно 8 млн жителів: 26 % або 2,08 млн людей на румунській стороні та 74 % або 5,94 млн мешканців на українській стороні. Негативно впливає також дисбаланс у рівнях розвитку регіонів по обидва боки кордону, так само як і периферійність прикордонних регіонів, застарілі виробничі потужності та панування послуг у структурі економічної діяльності, що визначають економічну відсталість та інерцію. В свою чергу низькі темпи розвитку комунікаційної інфраструктури між регіонами, зокрема прямих транспортних коридорів, мостів та пунктів пропуску не сприяють подоланню зазначених перешкод.

Як член ЄС Румунія отримала нові можливості для своїх регіонів для динамічного соціально-економічного розвитку завдяки доступу до структурних фондів ЄС. Цим Румунія усуває існуючі дисбаланси в економічній ситуації та збільшує рівень зростання прикордонних районів за допомогою доріг, зв'язку та розвитку інфраструктури. В Україні більшість проектів розвитку транзитного та транспортного потенціалу не реалізуються через брак фінансування. Зокрема Програма інтегрованого розвитку Придунайського регіону України у 2004–2011 роках передбачала будівництво дороги Одеса–Рені (295 км), яка створила б прямий коридор для автомобільного транспорту між Україною та Румунією. Важливість цієї автодороги визначається тим, що вона є частиною інших транспортних проектів, зокрема будівництва мосту «Орлівка–Ісакча» через Дунай (як альтернатива — паромний переїзд «Ізмаїл–Тулча»). Це також буде додатковим поштовхом

для розвитку туризму на Дунаї та для активізації туристичних маршрутів до Болгарії та Румунії [12, с. 18]. Однак питання будівництва нової траси Одеса–Рені все ще знаходиться на порядку денному, що не тільки посилює дисбаланс у рівнях розвитку регіонів обох країн, але й негативно впливає на впровадження спільних проектів у галузі транспорту, інвестицій, промисловості та туризму [13, с. 189].

Однією з інфраструктурних перешкод для українсько-румунської ТКС є відсутність достатньої кількості пунктів пропуску на спільному кордоні. Уздовж українсько-румунського кордону, який становить близько 649 км, є лише 10 пунктів пропуску, включаючи 7 міжнародних автомобільних та залізничних пунктів та 3 локальних річкових сполучення. Цікаво, що в Угоді між Урядом України та Урядом Румунії про спрощену процедуру перетину спільного кордону громадянами, які проживають у прикордонних регіонах (1996 р.), згадується 18 пунктів пропуску. Однак майже всі пункти українсько-румунського кордону були закриті у 2010 році, частково з ініціативи Румунії з метою їх модернізації відповідно до вимог Шенгенської угоди.

Підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та запровадження малого прикордонного руху між Україною та Румунією створили додаткові умови для обговорення цього питання. З 2014 р. сторони досягли певного успіху в цьому напрямку: підписано нові угоди про прикордонне співробітництво; введено малий прикордонний рух; відкриті нові пункти пропуску на кордоні, а деякі пункти пропуску знаходяться на стадії відкриття («Орлівка — Ісакча» та «Ізмаїл — Тулча» в Одеській області, «Краснопільськ — Вікову де Сус» та «Діаківці — Раковець» у Чернівецькій області) або тривають переговори («Біла Церква — Сигету Марматей» в Закарпатській області, «Шепіт — Ізвореле Суцевей» та «Біла Криниця — Клімати» в Чернівецькій області). Крім того, відновлено пряме залізничне сполучення між Києвом та Бухарестом; відкриваються автобусні маршрути; узгоджено відновлення прямих рейсів та розвиток перевезень між Україною та Румунією в дельті Дунаю, включаючи будівництво нових мостів.

Водночас взаємодія України та Румунії з цього питання потребуватиме подальшої спільної роботи. Особливо це стосується функціонування місцевого прикордонного руху, який охоплює 662 населені пункти в Україні у чотирьох областях та 1,5 млн людей. Пункт пропуску «Хижа — Тарна Маре» був закритий з 2005 року через руйнування річкового мосту, який з'єднує дві країни та потребує реконструкції. Лише пункти пропуску «Солотвино — Сигету — Марматей» та «Порубне — Сірет» обладнані спеціальними пішохідними переходами. Однак ця кількість недостатня для проходження міжнародних транспортних коридорів та запровадження прикордонного руху. Зокрема в Закарпатській області лише один міжнародний пункт пропуску «Діакове — Халмеу» діє вздовж прикордонної зони на 204 км, яка є частиною міжнародного транспортного коридору. Аналогічна ситуація спостерігається в Чернівецькій області, де лише один пункт пропуску «Порубне — Сірет» охоплює прикордонну зону 235 км.

У південній частині українсько-румунського кордону немає прямих пунктів пропуску. Перетин кордону з Румунії в Україну може здійснюватися лише через молдавські пункти пропуску «Джурджулешті — Рені» та «Вулканешті — Виноградівка».

Ці питання є одними з пріоритетів Спільної оперативної програми «Румунія–Україна» 2014–2020 рр. Метою Європейського інструменту суцільства та партнерства (ЄІСП) є модернізація існуючої та розвиток нової транскордонної та мультимодальної транспортної інфраструктури, а також покращення мобільності та адміністративного потенціалу прикордонної поліції та митних структур, що забезпечують безпеку людей по обидва боки кордону, запобігаючи або протидіючи незаконній діяльності та організованій злочинності. Основні проблеми безпеки пов'язані з незаконною міграцією через українсько-румунський кордон до країн ЄС та контрабандою сигарет та алкоголю. За даними Державної гвардійської прикордонної служби України у 2016–2018 рр., рівень незаконного перетину кордону на українсько-румунському кордоні збільшився до 38 % (у 2016 р. було лише 19 інцидентів, а основний «маршрут» — р. Дунай). У 2018 р. рівень контрабанди тютюну на українсько-румунському кордоні зменшився на 28 % порівняно з попередніми роками. Незважаючи на позитивну динаміку в боротьбі з контрабандою сигарет з Буковинського регіону до Румунії, проблема все ще актуальна. Контрабанда товарів, наркотиків та зброї через кордон присутня, але рівень її не такий високий: не більше 10 % на товари та 2 % на наркотики та зброю, ніж на 2017 р. Протидія незаконній діяльності на спільному кордоні залежить від ефективності колективної роботи української та румунської поліції, митниці, прикордонної поліції, їх спільних тренінгів та розробки спільної політики та стратегій боротьби з організованою злочинністю.

З 2007 р. питання ТКС між Україною та Румунією здійснювалося переважно за допомогою Спільних оперативних програм ЄС: «Румунія–Україна–Республіка Молдова 2007–2013» (126,7 млн євро), «Україна–Угорщина–Словаччина–Румунія» (68,638 млн євро), «Чорноморський басейн» (17 306 млн євро), які були реалізовані в рамках ЄІСП на 2007–2013 роки.

Сьогодні транскордонне співробітництво між Україною та Румунією здійснюється за такими програмами: «Спільна оперативна програма Румунія — Україна на 2014–2020» (загальний бюджет програми — 66 млн євро), «Програма Чорноморського басейну на 2014–2020 роки» (49,039 млн євро) та «Спільна операційна програма Угорщина–Словаччина–Румунія–Україна на 2014–2020» (74 млн євро).

У рамках тристоронньої програми Румунія–Україна–Молдова витрачено 107 млн євро на реалізацію 140 проектів розвитку транспортної інфраструктури та енергетичних мереж прикордонних регіонів, покращення управління водними ресурсами, раннього попередження та реагування на надзвичайні ситуації, а також розширення співпраці між університетами, науково-дослідними інститутами, місцевими органами влади або підприємствами, підготовки до професійної реконверсії, розробки модернізації аграрного сектора. Відповідно до пріоритету «people-to-people» ви-

конано 88 спільних проектів, спрямованих на покращення відносин між людьми та громадами, що живуть по різні сторони кордону. У рамках проектів здійснювалися заходи з просування регіональної ідентичності; розповсюдження інформації про охорону навколишнього середовища, інформаційні кампанії для громадян, реабілітаційні курси для жертв торгівлі людьми, заходи з обміну досвідом та спільні заходи для молоді, а також проведено тренінги з формування різних професійних навичок та компетенцій [14]. Деякі проекти продовжуються і в наступний період, але їх реалізація вже відбуватиметься в рамках двосторонніх програм Румунія–Україна, Румунія–Республіка Молдова та Україна–Республіка Молдова.

Перехід на двосторонні програми ТКС в рамках ЄІСП здійснено з урахуванням результатів попереднього періоду діяльності цього інструмента. Зокрема у Програмовому документі щодо підтримки ЄС проектів ТКС ЄІСП (2014–2020 рр.) підкреслюється наявність додаткових викликів програм ТКС за участю більше двох партнерів, які включають політичні, адміністративні, геополітичні та соціальні бар'єри та відмінності між державами-учасницями [15, с. 10]. Таким чином, новий підхід до румунсько-української транскордонної програми має на меті створити умови для більш збалансованих партнерських відносин та внеску; підвищити однорідність програмних областей; досягти узгодженості та взаємодоповнюваності між проектами з кожного боку кордону для забезпечення реальної транскордонної доданої вартості; впровадити більш ефективне використання фінансування. Як підкреслюється в Підсумковому звіті, перехід від тристоронніх програм до двосторонніх має перевагу у тому, щоб бути простішим у керуванні [16, с. 61]. У документі також наголошується на необхідності зміцнення зв'язків та використання синергії з політичними ініціативами ЄС як передумови для більш ефективної транскордонної діяльності. Щодо стосується України та Румунії, то Східне партнерство, макрорегіональні стратегії ЄС для Дунайського регіону та регіону Балтійського моря та Чорноморської синергії мають потенціал сприяти поглибленню двостороннього співробітництва.

Стратегія ЄС для Дунайського регіону (EUSDR) охоплює низку важливих напрямків українсько-румунської транскордонної взаємодії. Дунайська стратегія охоплює чотири українські регіони — ті самі території, які включені до румунсько-української програми транскордонного співробітництва. Румунія як член ЄС відповідає за діяльність у таких пріоритетних сферах: поліпшення мобільності та зв'язків між різними видами транспорту, розвиток культури та туризму, контакти між людьми, управління екологічними ризиками. Україна та Румунія визначають низку спільних питань, які мають високий потенціал для вирішення (пов'язані насамперед із довкіллям та кращою комунікацією між країнами). Водночас слід відзначити зосередженість обох країн насамперед на національних інтересах. Наприклад, обидві країни вважають пріоритетним розвиток річкових портів, але кожна держава передбачає роботи на власній території; обидві зацікавлені розвивати мореплавство через Дунай, але кожна сторона про-

понує свої проекти. Зокрема Румунія зацікавлена у подальшому розширенні існуючих каналів судноплавства, а Україна наполягає на створенні альтернативних на своїй території.

Однак суперечності та негативні тенденції у двосторонньому та транскордонному співробітництві не завадили досягненню певних позитивних результатів, які слід розглядати як стратегічні пріоритети для подальшої співпраці прикордонних районів.

1. Розвиток транспортної інфраструктури прикордонних регіонів як України, так і Румунії є важливим для всієї Європи, враховуючи такі фактори. Два транс'європейські коридори проходять через українсько-румунський кордон — № 7 та № 9. Дунайський коридор — «міст, який об'єднує європейців» — має першорядне значення як внутрішній водний шлях для Австрії, Угорщини, Болгарії, Румунії, Молдови та України. Він простягається на 2300 км по Дунаю, каналах Чорне море–Дунай, Сара–Дунай, Тиса–Дунай до річок Кілія та Сулінья. Цей коридор пов'язаний з іншими транс-європейськими коридорами (№ 4, 5, 9 та 10), що об'єднують європейські держави з Росією та Туреччиною. Він також є частиною водної вісі Рейн / Маас–Мейн–Дунай, що з'єднує Німеччину, Австрію, Словачку Республіку, Угорщину та Румунію через залізничні та автомобільні дороги.

Дунайська стратегія є частиною інтегрованої транспортної політики ЄС, яка має на меті збільшити відсоток вантажоперевезень залізничними та водними шляхами до 50 % до 2050 року. Крім того, кількість морських перевезень (short sea shipping) зараз становить 40 % в межах ЄС і активно розвивається [17, с. 47]. Це доводить важливість цього коридору для економічного розвитку регіонів, через які він проходить. Його функціонування та позитивний ефект багато в чому залежать від модернізації та розвитку портової інфраструктури, насамперед в Одеській області України. Будівництво поромних сполучень, інтермодальних терміналів та мостів призведе до збільшення транзитних, економічних та туристичних зв'язків.

Реалізація спільних проектів з будівництва мостів у прикордонних регіонах є одним із пріоритетів Дунайської стратегії ЄС. Цей вид співпраці сприятиме досягненню взаємоузгодженого підходу до територіального (просторового) розвитку прикордонних територій із низькими темпами економічного розвитку. Спільне планування також створить можливість уникнути незбалансованого використання ресурсів територій по обидва боки кордону, зокрема в процесах розвитку та модернізації транспортного комплексу. Забезпечення пасажирських сполучень «Ізмаїл–Тулча» через річку, а також поромні переправи Орлівка–Ісакча, Вилкове–Переправа, Кілія–Чилія-Вече сприятиме активізації прикордонного руху на водних шляхах Дунаю. Таким чином, це підвищить ефективність розвитку прикордонних територій та забезпечить належний зв'язок між прикордонними районами.

З метою збільшення міжнародного транзитного руху та розвитку туристичної спроможності прикордонних регіонів України та Румунії розпочато будівництво автодороги Одеса–Рені (у напрямку до Бухареста) з двома мос-

тами з пішохідними переходами через Дунай та Дністер По-друге, повторне відкриття міжнародного аеропорту «Ізмаїл», будівництво залізничної колії «Ізмаїл–Рені» має бути реалізовано [17, с. 47]. Швидка реалізація цих завдань дозволить забезпечити комплексний розвиток та нарощування потенціалу, а також підвищити конкурентоспроможність та туристичну привабливість прикордонних регіонів України та Румунії. Розробка та реконструкція мостів, шляхів та пунктів пропуску створить додаткові можливості для розвитку сухопутного та водного туризму.

Однією з цілей Стратегії ЄС для Дунайського регіону є збільшення туристичних потоків до 50 % до 2020 року. В Україні є досвід організації круїзів «річка–море» як окремого виду. Наприклад, досить популярними є екскурсії по Дніпру з виходом до Чорного моря, такі як Київ–Севастополь–Одеса–Тулча (Румунія), та круїзи по Дунаю. З 1997 р. проходить круїзна лінія від Пассау (Німеччина) до українських придунайських портів Ізмаїл та Вилкове, яку використовували не лише українські судноплавні компанії, а й іноземні вантажні організації та судновласники. Відвідування екскурсій до Дунайського біосферного заповідника з виходом до Чорного моря та «0 км», пішохідні тури містом Вилкове та автобусні лінії навколо Ізмаїла дуже популярні серед туристів [12, с. 13]. Загальноєвропейський транспортний коридор № 9 та транспортний коридор «Європа–Кавказ–Азія» (TRASECA) також проходять через українсько-румунський кордон. Оскільки вони включають залізничний, автомобільний та водний шляхи, позитивний ефект їх функціонування на територіях, через які проходять коридори, очевидний. Створення розгалуженої системи вантажних інтермодальних терміналів, дорожнього обслуговування та автомобільних мереж сприяє розвитку прикордонних регіонів та ефективному діловому та гуманітарному співробітництву.

2. Модернізація транспортної інфраструктури приверне більше інвестицій до економіки прикордонних регіонів. Сьогодні економічне співробітництво на українсько-румунському кордоні не відповідає ні потребам, ні потенціалу регіонів. Створення транскордонних кластерів з освітніми та інформаційно-аналітичними центрами допоможе розробити та реалізувати інтегровані інвестиційні проекти для розвитку підприємництва, інновацій, конкурентоспроможної продукції та зайнятості. Реалізація нових бізнес-проектів та співпраця у галузі науки та освіти також мають велике значення для двох країн. Взаємодія з іншими кластерами створить підґрунтя для ділової активності, обміну інноваційною продукцією та культурного співробітництва. Це, у свою чергу, сприятиме конкурентоспроможності економіки прикордонних районів. І. Коваленко високо оцінює можливість формування транскордонних кластерів в Одеській області на кордонах з Молдовою та Румунією, зокрема в єврорегіоні «Нижній Дунай». Найбільш перспективним є формування морських, туристичних, винних кластерів у єврорегіоні «Нижній Дунай» за участю бізнесменів з України, Румунії та Молдови [18, с. 282].

3. Прикордонна співпраця між Україною та Румунією організована в форматі єврорегіонів «Нижній Дунай» та «Верхній Прут», де основними

учасниками є прикордонні райони України, Молдови та Румунії, а також багатосторонній Карпатський регіон. Цікавим є факт, що саме за ініціативи Бухареста у Договорі про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією (1997 р.) було включення інноваційне положення: «розвиток взаємовигідного транскордонного співробітництва в рамках вже існуючого (Карпатського. — *І. М.*) та новостворених єврорегіонів «Верхній Прут» та «Нижній Дунай» як важливого елементу євроінтеграційної політики обох країн [19].

На момент створення Єврорегіон «Нижній Дунай» був спрямований на досягнення гармонійного та збалансованого економічного розвитку прикордонних районів; вирішення проблем у галузі охорони навколишнього середовища; забезпечення належного рівня зайнятості та соціального захисту населення; створення умов для підвищення рівня та якості життя; інтеграцію транспортної інфраструктури прикордонних регіонів у мережу європейських транспортних коридорів; формування спільного культурного простору на р. Дунай; боротьбу з організованою злочинністю, запобігання та ліквідацію наслідків стихійних лих та техногенних катастроф. Перші роки єврорегіону були успішними: у 2001 р. єврорегіон «Нижній Дунай» став членом Асоціації прикордонних регіонів Європи, а у 2002 р. отримав нагороду за розвиток соціокультурного співробітництва.

Серед пріоритетів єврорегіону «Верхній Прут» були такі: розвиток та гармонізація торговельно-економічних відносин; розробка та впровадження передових технологій; гармонізація розвитку інфраструктури, включаючи енергетичні системи, транспортні та комунікаційні мережі; розвиток транскордонних зв'язків та адаптація регуляторної бази для співробітництва; забезпечення прав національних меншин; охорона здоров'я, туризм та рекреаційні заходи. Особливістю цього прикордонного об'єднання є впровадження унікальної моделі співпраці — екорегіону. Екоєврорегіон є невід'ємною частиною єврорегіону і передбачає співпрацю між органами державної влади та місцевого самоврядування, спеціалізованими організаціями у галузі охорони навколишнього середовища, екологічної безпеки, моніторингу, цивільного захисту населення, санітарного та епідеміологічного нагляду, а також взаємодію економічних суб'єктів прикордонних країн, діяльність яких спрямована на підвищення техногенної та екологічної безпеки в річкових басейнах та на певних територіях з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку цих територій [20, с. 140]. Враховуючи таку специфіку, учасники єврорегіону «Верхній Прут» доклали зусиль для розробки та реалізації проектів екологічної безпеки щодо запобігання забрудненню басейнів Дунаю, Пруту, Сірета, Дністра та Чорного моря, запобігання та усунення наслідків виробничих аварій та стихійних лих та збільшення кількості екологічно чистих виробництв.

Однак пізніше, через брак коштів та відсутність спільної стратегії розвитку, обидва єврорегіони існували здебільшого де-юре. З 2007 року єврорегіони вийшли на новий рівень: інституціоналізація єврорегіону «Нижній Дунай» була завершена у 2008 р. — він став юридичною особою. В рамках асоціації ТКС «Єврорегіон «Нижній Дунай» (зареєстрована в Румунії) було

реалізовано низку спільних проектів з екології, управління водними ресурсами та запобігання повеней, підтримки малого та середнього бізнесу. Серед успішних слід зазначити: «Дунайські озера, Україна: стійке відновлення та збереження природного стану екосистем», «Інфраструктура бізнесу Одеської області, «Попередження про надзвичайні ситуації та захист від повеней у єврореґіоні «Нижній Дунай», «Покращення транскордонного співробітництва у сфері управління водними ресурсами в єврореґіоні».

Досі існує значний потенціал для конструктивної співпраці України та Румунії у галузі охорони навколишнього природного середовища, зокрема для забезпечення дотримання екологічних норм у басейні р. Дунай, боротьби з повенями та іншими надзвичайними ситуаціями антропогенного характеру. У 2011 р. було проведено експедиційне спільне обстеження дельти Дунаю, що було першим практичним кроком на шляху гармонізації систем моніторингу трьох країн (України, Румунії та Молдови), зокрема у сфері збору та обміну інформацією про екологічну ситуацію в Дунайському лимані [12, с. 14]. Наступні кроки у цьому напрямку передбачені Спільною операційною програмою Румунії та України і включають розробку спільних детальних карт та баз даних (із зазначенням природних та технологічних ризиків та використання земель для органів регіонального планування, екологічних агентств та надзвичайних служб; розробку спільних стратегій та інструментів для управління небезпеками та запобігання ризикам, включаючи спільні плани дій).

Стимулювання економічного співробітництва та діяльності вільних економічних зон в єврореґіоні «Нижній Дунай» («Галац», «Джурджулешти» та «Рені») стоять на порядку денному співробітництва України та Румунії. Питання про створення спільної вільної економічної зони (ВЕЗ) «Галац-Рені-Джурджулешти» було порушено в липні 1997 р.; однак ідея так і не була втілена в життя. Починаючи з 2005 р. залучення інвестицій та реалізація існуючих проектів у ВЕЗ ускладнилися через впровадження мораторію на розгляд та затвердження нових інвестиційних проектів на українській частині ВЕЗ, скасування пільгових умов оподаткування та державних гарантій для забезпечення інтересів суб'єктів господарювання. У той же час на території Галацу (Румунія) реалізуються не лише транспортні, але й промислові проекти, зокрема будівництво теплової електростанції та румунсько-китайського підприємства з виробництва тракторів [12, с. 18].

Співпраця в гуманітарній сфері є одним з найважливіших аспектів діяльності ЦРБ щодо складного становища з національними меншинами в прикордонних регіонах. В Україні проживають великі румунські (151 000 осіб) та молдавські (258 600 осіб) меншини. Остання не визнається румунськими офіційними колами і вважається бессарабськими румунами [12, с.14]. За словами С. Гакмана, румунська меншина в Україні стала причиною включення Бухарестом питання про ТКС до Двосторонньої угоди 1997 р. На його думку, румунські дипломати вважали, що вони можуть використовувати єврореґіони як інструмент захисту прав румунської діаспори [20, с. 136].

Для України це також було важливим питанням через присутність українців у Румунії (від 57 000 до 200 000 осіб). Успішні проекти із збереження та вивчення культурних цінностей двох сусідніх країн повинні підтримуватися місцевою та національною владою, громадянським суспільством та бізнес-групами. Такий комплекс співпраці різних рівнів сприятиме охороні спільної культурної спадщини, обміну досвідом у сфері пропаганди народних традицій та розвитку туристичного сектора регіональної економіки. Серед успішно реалізованих гуманітарних проектів такі: популяризація ТКС через книги, кіно, рекламу; міжнародний фестиваль документального фільму «Шляхами легенд»; «Спільні рамки взаємин та інформування через телебачення «on-line», електронну книгу і прями та віртуальні зустрічі»; «Буковина: духовне багатство»; «Популяризація спільної культурної спадщини в прикордонному регіоні Чернівці–Сучава»; «Створення інтегрального туристичного продукту для розвитку культурного туризму на Буковині»; «Культурні цінності Нижнього Дунаю» [14]. Різноманітні етнокультурні традиції є сприятливою основою для розвитку етнічного, сільського, гастрономічного туризму, які за останні роки стали дуже популярними у багатьох європейських країнах. Такий туризм виявляється справжнім інструментом регіонального та місцевого розвитку, що стимулює рівень зайнятості сільського населення [17, с. 88].

Висновки. Взаємодія між Україною та Румунією розпочалася ще у 1990-х роках, а з членством останньої в ЄС отримала новий імпульс та додаткові інструменти в рамках ЄПС, і досі не втратила своєї актуальності. Румунія, яка розглядає себе як зв'язуючу ланку між Європою та стратегічно важливими сусідніми регіонами, приділяє значну увагу розвитку транскордонних зон, що одночасно є частиною безпекового питання та потенційним містком співпраці з новими демократіями на східних околицях Європейського Союзу. Це визначило в цілому позитивне ставлення румунських політичних кіл до регіональних ініціатив ЄС як до інструментів поглиблення відносин з Молдовою та Україною, а також посилення ролі ЄС в Чорноморському регіоні. Сьогодні пріоритетними задачами для Румунії, згідно з висловленням президента К. Йоханніса, є реалізація таких проектів, що здатні посилити переваги співпраці Східного партнерства на рівні громадян країн-членів Союзу та країн-партнерів та які стосуються зміцнення інституцій належного управління в країнах-партнерах; посилення взаємозв'язку, вдосконалення транскордонної інфраструктури, енергетичної безпеки та гармонізації правил у сфері послуг [21].

Україна, у свою чергу, підтримує поглиблення співпраці з Румунією в рамках усіх ініціатив та інструментів ЄПС, що сприятиме посиленню довіри та безпеки в регіоні, економічному розвитку та енергетичній безпеці, наближенню до європейських стандартів та зближенню двох народів.

Досвід співробітництва продемонстрував, що сторони зацікавлені в реалізації проектів транскордонного співробітництва, яке охоплює широке коло спільних інтересів. До того ж це співробітництво вирізняється низкою чинників, що визначають його потенціал. Серед сильних сторін є членство Румунії в ЄС, проходження загальноєвропейських коридорів че-

рез прикордонні території обох країн, сприятливий клімат, етнокультурне різноманіття, значна кількість туристичних та оздоровчих об'єктів.

Існують і слабкі сторони, до яких належать: різні адміністративні структури, відсутність прямих зв'язків між прикордонними регіонами, невідповідність пріоритетам програм ТКС та місцевим стратегіям регіонального розвитку, обмеженість фінансових ресурсів, низький рівень економічного розвитку територій, розбіжність в економічній структурі та інвестиційному фокусі між державами, стара або нерозвинена транспортна інфраструктура, високий рівень ерозії ґрунтів та забруднення вод, незбалансоване розповсюдження установ культури, недостатня координація у наукових дослідженнях та недостатній обмін інформацією та рекламною діяльністю.

Підсумовуючи, можна констатувати, що євроінтеграційний чинник має позитивний вплив на українсько-румунські відносини, створюючи додаткові механізми та можливості для узгодження підходів до спільних проблем регіонального розвитку, стимулюючи політичний діалог та контакти на усіх рівнях, включення України в загальнорегіональні проекти країн ЦСЄ та ПСЄ. Усе це сприяє наближенню України до європейських стандартів, а отже й до стратегічної мети — членства в ЄС.

Список використаної літератури

1. Angelescu I. New Eastern Perspectives? A Critical Analysis of Romania's Relations with Moldova, Ukraine and the Black Sea Region. *Perspectives*. 2011. Vol. 19, № 2. P. 123–142. URL: <https://www.jstor.org/stable/23616148> (дата звернення 15.04.2019).
2. Roth E. R. Romania's Foreign Policy Towards the Wider Black Sea Area in the Aftermath of the 2007 EU-Accession. A by-Product of Exogenous Influences, Colliding Interests and Energy Rivalries. *Romanian Political Science Review*. 2015. Vol. XV, № 1. P. 21–37. URL: https://www.researchgate.net/publication/281407956_Romania_%27s_Foreign_Policy_Towards_the_Wider_Black_Sea_Area_in_the_Aftermath_of_the_2007_EU-Accession_A_by-Product_of_Exogenous_Influences_Colliding_Interests_and_Energy_Rivalries (дата звернення 7.04.2019).
3. Wojna B., Gniazdowski M. (eds.). Eastern Partnership: The Opening Report. Warsaw, 2009. URL: https://www.academia.edu/5000285/_co-editor_Beata_Wojna_Eastern_Partnership_The_Opening_Report._Warsaw_Polish_Institute_of_International_Affairs_2009_90_p (дата звернення 5.04.2019).
4. Ghinea C. Romania. *EU-28 Watch*. 2015. № 11, October. URL: <http://eu-28watch.org/issues/issue-no-11/romania/> (дата звернення 5.04.2019).
5. Center for Security Studies. The National Security Strategy of Romania. The European Romania, the Euro-Atlantic Romania: For a Better Life in a Democratic, Safer and More Prosperous Country. Bucharest, 2007. URL: <http://www.css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/156800> (дата звернення 5.04.2019).
6. Максименко І., Кузьмін Д. Відносини України — ЄС крізь призму стратегічної культури. *Стратегічна культура та зовнішня політика України* / під ред. І. М. Ковалю, О. І. Брусилівської, В. А. Дубовика. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. С. 55–78.
7. Derhachov O. Ukraine's Position on European Neighbourhood Policy (ENP) and Prospects for Cooperation with the EU. *ENP Country Reports*. 2007. URL: http://www.fes.kiev.ua/Dokument/der_enp.pdf (дата звернення 5.04.2019).
8. Максименко І. Региональное измерение политики ЕС в отношении стран Восточного партнерства. *Восточное партнерство. Цели — опыт — вызовы. Анализ процесса имплементации в государствах, охваченных программой* / под ред. Петра Байора. Краков: Rsiegarnia Academicka, 2013. С. 59–78.

9. Сидорук С. П. «Східне партнерство»: пропозиції і перспективи для держав Східної Європи та Південного Кавказу. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3(16). С. 47–52.
10. Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його роль в процесі європейської інтеграції України. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2006. № 15. С. 309–322.
11. Brie M. The Cross-Border Cooperation Between Romania and Ukraine in the Context of the Eastern Partnership (EPP) and Association Agreements (AA). *EUROPOLITY*. 2017. Vol. 11, № 2. P. 51–77. URL: http://europolity.eu/wp-content/uploads/2017/12/Brie_11_2_2017.pdf (дата звернення 7.11.2018).
12. Филипенко А. О., Макух В. В. Україна — Румунія: проблеми і виклики двосторонніх відносин: аналітична записка. Одеса, 2013. 27 с.
13. Проблеми регіонального розвитку Півдня України (аналітичні оцінки) / під ред.. О. Михайлюк, Л. Хомич. Одеса: Фенікс, 2006. 199 с.
14. Гакман С. Європейський інструмент сусідства та партнерства і українсько-молдовсько-румунська транскордонна проектна діяльність. URL: <http://www.cppk.cv.ua/320.php>, (дата звернення 7.11.2018).
15. European Commission. Programming document for EU support to ENI Cross-Border Cooperation (2014–2020), European Commission. URL: http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/cbc_2014–2020_programming_document_en.pdf (дата звернення 5.04.2019).
16. European Commission. European Commission Final Report «Ex-post Evaluation of 2007–2013 ENPI CBC Programmes», European Commission. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/sites/near/files/volume_i_main_report.pdf (дата звернення 5.04.2019).
17. Комплексне бачення участі України в реалізації стратегії ЄС для Дунайського регіону / під ред. І. Студеннікова. Одеса, 2015.
18. Коваленко І. Пріоритети розвитку євро регіону «Нижній Дунай»: кластерні ініціативи. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 2(106). С. 277–283. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20142\(106\)/sep20142\(106\)_274_KovalenkoSI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20142(106)/sep20142(106)_274_KovalenkoSI.pdf) (дата звернення 5.05.2019).
19. Договір про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією. 2.06.1997. № 642_003. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/642_003/print1343823185119296 (дата звернення 7.11.2018).
20. Гакман С. Євро регіон «Верхній Прут» у контексті транскордонного співробітництва. *На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів* / під ред. С. Максименко, І. Студенніков. К.: Логос. 2000. С. 133–145.
21. Eastern Partnership Summit in Brussels: Romania's President hails the importance of fully implementing the Action Plan called «20 deliverables for 2020». *Nine O'Clock*. 2017. 25 November. URL: <https://www.nineoclock.ro/2017/11/25/eastern-partnership-summit-in-brussels-romaniias-president-hails-the-importance-of-fully-implementing-the-action-plan-called-20-deliverables-for-2020/> (дата звернення 15.04.2019).

References

1. Angelescu, I. «New Eastern Perspectives? A Critical Analysis of Romania's Relations with Moldova, Ukraine and the Black Sea Region». *Perspectives*. 19 (2) (2011): 123–142. Accessed April 15, 2019. <https://www.jstor.org/stable/23616148>
2. Roth, E. R. «Romania's Foreign Policy Towards the Wider Black Sea Area in the Aftermath of the 2007 EU-Accession. A by-Product of Exogenous Influences, Colliding Interests and Energy Rivalries». *Romanian Political Science Review*. Vol. XV (1) (2015): 21–37. Accessed April 7, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/281407956_Romania_%27s_Foreign_Policy_Towards_the_Wider_Black_Sea_Area_in_the_Aftermath_of_the_2007_EU-Accession_A_by-Product_of_Exogenous_Influences_Colliding_Interests_and_Energy_Rivalries
3. Wojna, B. and Gniazdowski, M. (eds.). Eastern Partnership: The Opening Report. Warsaw, 2009. Accessed April 5, 2019. https://www.academia.edu/5000285/_co-editor_Beata_Wojna_Eastern_Partnership_The_Opening_Report._Warsaw_Polish_Institute_of_International_Affairs_2009_90_p_).

4. Ghinea, C. «Romania». *EU-28 Watch*. 11 (October) (2015). Accessed April 5, 2019. <http://eu-28watch.org/issues/issue-no-11/romania/>
5. Center for Security Studies. The National Security Strategy of Romania. The European Romania, the Euro-Atlantic Romania: For a Better Life in a Democratic, Safer and More Prosperous Country. Bucharest, 2007. Accessed April 5, 2019. <http://www.css.ethz.ch/en/services/digital-library/publications/publication.html/156800>
6. Maksymenko, I. and Kuzmin D. «Vidnosini Ukrayini — YeS kriz prizmu strategichnoyi kulturi». *Strategichna kultura ta zovnishnya politika Ukrayini*. / pid red. I. M. Kovalya, O. I. Brusilovskoyi, V. A. Dubovika. Odesa: ONU imeni I. I. Mechnikova, 2017: 55–78.
7. Derhachov, O. «Ukraine's Position on European Neighbourhood Policy (ENP) and Prospects for Cooperation with the EU.» *ENP Country Reports*. 2007. Accessed April 5, 2019. http://www.fes.kiev.ua/Dokument/der_enp.pdf
8. Maksymenko, I. «Regionalnoe izmerenie politiki ES v otnoshenii stran Vostochnogo partnerstva». *Vostochnoe partnerstvo. Celi — opyt — vyzovy. Analiz processa implementacii v gosudarstvah ohvachennyh programmoj* / pod red. d-ra Petra Bajora. Krakov: Rsiegarnia Academicka, 2013: 59–78.
9. Sydoruk, S. P. «Shidne partnerstvo»: propozitsiyi i perspektivi dlya derzhav Shidnoyi Yevropi ta Pivdenного Kavkazu». *Strategichni prioriteti*. 2010. 3 (16) (2010): 47–52.
10. Studennikov I. «Transkordonne spivrobitnictvo ta jogo rol v procesi yevropejskoyi integraciyi Ukrayini.» *Mizhnarodni zv'yazki Ukrayini: naukovy poshuki i znahidki*. 15 (2006): 309–322.
11. Brie, M. «The Cross-Border Cooperation between Romania and Ukraine in the Context of the Eastern Partnership (EPP) and Association Agreements (AA)». *EUROPOLITY*. 11 (2) (2017): 51–77. Accessed November 7, 2018. http://europolity.eu/wp-content/uploads/2017/12/Brie_11_2_2017.pdf
12. Filipenko, A. O. and Makuh, V. V. Ukrayina — Rumuniya: problemi i vikliki dvostoronnih vidnosin: analitichna zapiska. Odesa. 2013.
13. Problemi regionalnogo rozvitku Pivdnya Ukrayini (analitichni ocinki) / pid red. O. Myhajlyuk, L. Homich. Odesa: Feniks, 2006.
14. Hakman, S. Yevropejskij instrument susidstva ta partnerstva i ukrayinsko-moldovsko-rumunska transkordonna proektna diyalnist. Accessed November 7, 2018. <http://www.cppk.cv.ua/320.php>
15. European Commission. Programming document for EU support to ENI Cross-Border Cooperation (2014–2020). European Commission. Accessed April 5, 2019. http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-the-enp/cbc_2014-2020_programming_document_en.pdf
16. European Commission. European Commission Final Report «Ex-post Evaluation of 2007–2013 ENPI CBC Programmes», European Commission. Accessed April 5, 2019. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/volume_i_main_report.pdf.
17. Kompleksne bachennya uchasti Ukrayini v realizaciyi strategiyi YeS dlya Dunajskogo regionu / pid red. I. Studennikova. Odesa. 2015.
18. Kovalenko, I. «Prioriteti rozvitku yevroregionu «Nizhnij Dunaj»: klasterni iniciativi». *Socialno-ekonomichni problemi suchasnogo periodu Ukrayini*. Вип. 2(106) (2014): 277–283. Accessed April 5, 2019. [http://ird.gov.ua/sep/sep20142\(106\)/sep20142\(106\)_274_KovalenkoSI.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20142(106)/sep20142(106)_274_KovalenkoSI.pdf)
19. Dogovir pro vidnosini dobrosusidstva ta spivrobitnictva mizh Ukrayinoyu ta Rumuniyu. 2.06.1997. № 642_003. Accessed November 7, 2018. http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/642_003/print1343823185119296
20. Hakman, S. «Yevroregion «Verhnij Prut» u konteksti transkordonnogo spivrobitnictva». *Na shlyahu do Yevropi. Ukrayinskij dosvid yevro regioniv* / pid red. S. Maksimenko, I. Studennikova. K.: Logos. 2000: 133–145.
21. «Eastern Partnership Summit in Brussels: Romania's President hails the importance of fully implementing the Action Plan called «20 deliverables for 2020». *Nine O'Clock*. November 25, 2017. Accessed April 15, 2019. <https://www.nineoclock.ro/2017/11/25/eastern-partnership-summit-in-brussels-romanas-president-hails-the-importance-of-fully-implementing-the-action-plan-called-20-deliverables-for-2020/>

Стаття надійшла до редакції 12.07.2019

Максименко И. В.

кафедра международных отношений ОНУ имени И. И. Мечникова
к. 32, Французский бул., 24/26, г. Одесса, 65058, Украина

ОТНОШЕНИЯ УКРАИНЫ И РУМЫНИИ В КОНТЕКСТЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ИНИЦИАТИВ ЕС

Резюме

Многие факторы, имеющие как негативную, так и позитивную составляющую, влияют на отношения между Украиной и Румынией. Расширение ЕС и его политика в отношении Украины является одним из позитивных факторов, способствующих конструктивному диалогу и разрешению споров между странами. В статье рассматривается украинское и румынское восприятие европейской политики соседства и ее региональных инициатив на востоке и юго-востоке. Румыния поддерживает политику ЕС и активизацию его контактов с соседними странами, прежде всего с Молдовой и Украиной, считая себя связующим звеном между Европой и ее стратегически важными соседними регионами. Для Украины инициативы и инструменты ЕПС являются дополнительной основой для углубления сотрудничества с Румынией, укрепления доверия в регионе, экономического развития и энергетической безопасности, сближения с европейскими стандартами и сближения двух стран.

Опыт сотрудничества уже показал, что стороны заинтересованы в реализации проектов приграничного сотрудничества, которые охватывают широкий круг общих интересов; улучшение трансграничной и транспортной инфраструктуры; использования потенциал бассейнов Дуная и Черного моря.

Анализируя результаты украинско-румынского сотрудничества, выявляем препятствия и достижения, которые следует рассматривать в качестве стратегических приоритетов для дальнейшего сотрудничества. К числу препятствий относятся, прежде всего, различные административные структуры, отсутствие прямых связей между приграничными регионами, несоответствие между приоритетами программ приграничного сотрудничества и локальными стратегиями регионального развития, ограниченные финансовые ресурсы, низкий уровень экономического развития территорий, расхождение в экономической структуре и инвестиционной направленности между государствами, несбалансированное распределение учреждений культуры, отсутствие координации в научных исследованиях, а также отсутствие обмена информацией и рекламной деятельности. В то же время членство Румынии в ЕС, транзит панъвропейских коридоров через граничащие территории, благоприятный климат и ландшафт, этническое и культурное разнообразие, а также различные туристические и лечебные и оздоровительные объекты — все эти факторы служат потенциалом для дальнейшего взаимодействия между Украиной и Румынией.

Ключевые слова: Украина, Румыния, ЕС, сотрудничество, инициатива, европейская политика соседства, граница, безопасность.

Maksymenko I. V.

Department of International Relations, Odessa I. I. Mechnikov National University, k. 32, French Blvd., 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

RELATIONS OF UKRAINE AND ROMANIA IN THE CONTEXT OF REGIONAL INITIATIVES OF THE EU

Summary

Many factors, that have both negative and positive components, influence the relations between Ukraine and Romania. EU enlargement and its policy towards Ukraine is one of the positive factors contributing to a constructive dialogue and resolution of disputes between countries. The Ukrainian and Romanian perception of the European Neighborhood Policy and its regional initiatives in the east and south-east is examined in the article. Romania supports the EU's policy and intensification of its contacts with neighboring countries, primarily Moldova and Ukraine, considering itself as a link between Europe and its strategically important neighboring regions. For Ukraine, ENP initiatives and instruments are an additional basis for deepening cooperation with Romania, enhancing confidence and security in the region, economic development, and energy security, moving closer to European standards and bringing the two nations closer.

Previous experience of cooperation has already demonstrated that the parties are interested in the implementation of cross-border cooperation projects that cover a wide range of common interests; improving cross-border and transport infrastructure; using the potential of the Danube and the Black Sea basins.

Analyzing the results of the Ukrainian-Romanian cooperation, the obstacles and achievements that should be considered as strategic priorities for further cooperation are identified. Among the obstacles are, first of all, different administrative structures, lack of direct links between the border regions, discrepancy between the priorities of CBC programmes and the local strategies of regional development, limited financial resources, low level of economic development of the territories, divergence in the economic structure and investment focus between the states, unbalanced distribution of culture institutions, lack of coordination in scientific research, and lack of information sharing and advertising activity. At the same time, Romania's EU membership, the transit of the pan-European corridors through the bordering territories, advantageous climate and landscape, ethnic and cultural diversity, and variety of touristic as well as healing and wellness objects — all these factors serve as a potential for further interaction between Ukraine and Romania.

Key words: Ukraine, Romania, EU, cooperation, initiative, European Neighborhood Policy, border, security.